

titel komt qua strekking en woordkeus sterk overeen met 603. N.B. Data van doctorale examina, beoordelingen van prijsantwoorden e.d. zijn ontleend aan de Handelingen van de Godgeleerde Faculteit (1825-1919) (Hand. GF); Arch. senaat 597.

³⁵ Van Lieburg, *Prijsvragen*, 605. P. Hofstede de Groot, *Gedachten* (...), 2^e dr., Groningen 1834, 86-122. M. van Staveren, *Dissertatio de evangelii natura*, Groningae 1839.

³⁶ Van Lieburg, *Prijsvragen*, 606. Vgl. J. Vree, 'Het Berigt van J. Heringa Ezn. en diens nederlaag in de Hervormde synode van 1835', in: *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis* 72 (1992), 166-194, m.n. 180-189.

³⁷ W.R. van Hoëvell, *Dissertatio* (...), *qua Irenaei dogma de ecclesiae unitate exponitur* (...), Groningae 1836, these x: '... sed temporis examini ac spiritui Sancto, qui in Ecclesiâ vivit, dirimendum relinquunt'. Dezelfde stelling was een half jaar eerder ook al eens door Van Hoëvell geponeerd, tijdens een door De Groot geleide publieke disputatie!; *Theses theologicae*, d.d. 17 febr. 1836, in: J.B.F. Heerspink, *Dr. P. Hofstede de Groot's leven en werken*, Groningen 1898, 192. *WiL* 1839, 222.

³⁸ De *Annales* over het academisch jaar 1836/37 verschenen pas in 1840. *WiL* 1841, 605-648.

latere christelijke leer en wat betekende dit onderscheid voor de beschouwing en aanbeveling van het christelijk geloof? Ieder die maar enigszins bekend was in protestants Nederland zal beseft hebben, dat hier een wetenschappelijke onderbouwing verlangd werd van een omstreden punt dat ruim een jaar eerder met kracht naar voren was gebracht door Hofstede de Groot, toen hij in zijn *Gedachten* de confessionele opvattingen van H. de Cock en andere orthodoxen afwees. Niemand zond iets in. Het antwoord kwam pas toen een naaste verwant van Pareau, M. van Staveren, op 26 juni 1839 te Groningen zijn proefschrift verdedigde.³⁵

In 1836 verlangde de faculteit een vergelijking van het Apostelconvent (Handelingen 15) met de concilies van de eerste vier eeuwen; waarin kwamen die vergaderingen overeen en in welke opzichten verschilden ze? Op de achtergrond stond ditmaal de beslissing van de hervormde synode van 1835 om geen uitspraak te doen over de binding aan de eigen belijdenisgeschriften. Alleen insiders wisten dat dit besluit beïnvloed was door een door de (latere) Groninger vrienden geïnitieerde en gecoördineerde adressenactie.³⁶ Kennelijk wensten de drie hoogleraren thans een wetenschappelijk gefundeerde rechtvaardiging van deze actie. Anders dan bij de prijsvraag van het voorgaande jaar het geval was geweest, kwamen er ditmaal meerdere antwoorden binnen. Eerst al in de vorm van een proefschrift en vooral een these daarbij. De tiende stelling van W.R. baron van Hoëvell, die op 17 september 1836 onder De Groot promoveerde op een dissertatie over het dogma van de eenheid der kerk volgens Irenaeus, luidde: anders dan de grote concilies, waar met meerderheid van menselijke stemmen over leerstellingen is beslist, heeft het apostelconvent zich overgegeven aan het voortgaande onderzoek en aan de heilige geest, die in de Kerk leeft; het heeft verder, evenals enkele synoden uit de tijd van de Reformatie, alleen getracht zaken als tucht, eredienst en kerkregering goed te regelen. De stelling kreeg begin 1839 in *Waarheid in Liefde* bijval van een anonymus, die onderstreepte dat dit precies de koers van de synode van 1835 was geweest.³⁷ Verder kwamen in de zomer van 1837 drie verhandelingen binnen. Eén daarvan werd afgekeurd; de beide anderen bleken afkomstig van eigen leerlingen. De inzending van de zojuist al genoemde Van Staveren ontving goud; T. van Duinen kreeg een eervolle vermelding. Het antwoord van eerstgenoemde, dat werd opgenomen in de *Annales*, kon rekenen op ruime aandacht in *Waarheid in Liefde*. De verhandeling werd daar gerecenseerd door Sonius Swaagman, die zelf een actief aandeel had gehad in de adressenactie van 1835, en nu door Van Staveren zijn gelijk zag bevestigd.³⁸

Met de prijsvraag van 1837 liet de faculteit uitkomen waar zij in wijsgerig opzicht was geworteld. Als eerste Noord-Nederlandse